

چشم‌انداز مبهم لبنان در آستانه انتخابات پارلمانی

بیروت صحنه زور آزمایی قدرت‌های خارجی

ابوالقاسم دلفی

سفیر پیشین ایران در فرانسه

در فاصله کوتاهی تا برگزاری انتخابات پارلمانی لبنان در اواخر اردیبهشت ماه جاری، التهابات و نگرانی‌های فزاینده ناشی از تحولات و رخداد‌های صحنه داخلی و منطقه‌ای این کشور، چشم‌انداز امیدوارکننده‌ای را برای آینده لبنان و خروج این کشور از وضعیت بحرانی و ناپسامان اقتصادی و ناملایمات اجتماعی پیش‌رو، به ذهن متبادر نمی‌کند. با ن‌گاه به اینکه انتخابات پارلمانی لبنان مقدمه برگزیده‌شدن رئیس‌جمهور آینده این کشور از سوی پارلمان جدید در آبان ماه آینده نیز خواهد بود، نگاه‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی بیشتر متوجه چگونگی روند تحولات پیرامونی این تحول مهم در زندگی سیاسی – اجتماعی لبنان شده است.

برقراری مجدد روابط دیپلماتیک عربستان سعودی و برخی دیگر از کشورهای حوزه خلیج فارس پس از حدود شش ماه بحران مستمر در روابط فی‌مابین و بازگشت سفیر عربستان سعودی به بیروت در آستانه انتخابات پارلمانی، حکایت‌گویایی است از سیاست‌های منطقه‌ای ریاض و برخی از اعضای شورای همکاری خلیج فارس که با وساطت و میانجیگری آقای امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه، در حال پیگیری برای تأثیرگذاری بر «تحقق آنچه به نظر

بسیاری از ناظران منطقه‌ای، اراده مردم لبنان برای پشت سر گذاشتن شرایط بحرانی کشورشان» می‌توان نامید، قلمداد می‌شود. در چهارم دسامبر سال ۲۰۲۱ و در جریان سفر آقای امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه به جده عربستان و دیدار او با محمد بن سلمان، ولیعهد سعودی و تماس‌های تلفنی این دو با نخست‌وزیر لبنان، زمینه‌سازی‌های مربوط به صدور بیانیه نجیب میقاتی، نخست‌وزیر لبنان و محتوای مدنظر آن که بتواند زمینه‌ساز عادی‌سازی روابط ریاض – بیروت باشد، انجام گرفت. سفیر رئیس‌جمهور فرانسه به عربستان سعودی در شرایطی صورت گرفت که به دنبال اعلام رسمی منابع آمریکایی مبنی بر مسئولیت محمد بن سلمان در قتل جمال قاشقچی ناراضی سعودی در استانبول ترکیه و فضای بین‌المللی ایجادشده علیه ولیعهد سعودی درخصوص نقض آشکار حقوق بشر و جنایت علیه بشریت، پادشاه آینده سعودی به صورت دفاکتو تحت تحریم‌های بین‌المللی قرار گرفت و تقریبا از سفر به خارج از عربستان سعودی با استقبال از مسئولان کشورهای غربی در ریاض محروم شد؛ بنابراین در ازای سفر رئیس‌جمهور فرانسه به جده و دیدار با محمد بن سلمان که می‌توانست نشانه‌ای از پایان «انزوای بین‌المللی ولیعهد سعودی» محسوب شود، امتیاز عادی‌سازی روابط ریاض – بیروت و بهبود اوضاع لبنان که شش‌پیدا مورد نیاز و مطالبه آقای مکرون برای بهره‌برداری در دوران انتخابات ریاست‌جمهوری فرانسه بود، به رئیس‌جمهور فرانسه تعلق گرفت. در شرایطی که تماس محمد بن سلمان با نخست‌وزیر لبنان و متعاقبا سفر وزیر خارجه کویت به بیروت سرآغاز جدیدی از روابط

لبنان با شورای همکاری خلیج فارس را خیر می‌داد، فرانسه نیز در چارچوب ابتکار مکرون در تحرک‌بخشی به روابط ریاض – بیروت که عجلاتا می‌توانست در مسیر انتخابات پارلمانی لبنان تأثیرگذار باشد، اقداماتی را برای تغییر در شرایط ناهنجار اقتصادی لبنان در دستور کار قرار داد که ایجاد صندوق جمع‌آوری کمک‌های انسان‌دوستانه برای لبنان از آن جمله بود. همچنین در چارچوب موافقت‌نامه دوجانبه پاریس – ریاض درباره لبنان، در اواخر اسفند ماه گذشته گردهمایی کارشناسان فرانسه – سعودی در پاریس تشکیل و درخصوص اقدامات لازم برای عادی‌سازی روابط بیروت و شورای همکاری خلیج فارس، هماهنگی‌های لازم به عمل آمد که بر پایه آن شش ماه پس از بروز بحران روابط لبنان با کشورهای حوزه خلیج فارس در آبان ماه سال گذشته که به دنبال اظهارات «جرج قرداحی»، وزیر اطلاعات لبنان در انتقاد از سیاست‌های عربستان در تهاجم به یمن اتفاق افتاد و منجر به قطع روابط دیپلماتیک ریاض و دیگر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس با لبنان شد، سفیر عربستان سعودی به بیروت بازگشت و ضمن دیدار با میشل عون، رئیس‌جمهور لبنان، نگرانی‌های ریاض از تحولات داخلی لبنان که مناسبات دو کشور را تحت تأثیر قرار داده است، با رئیس‌جمهور لبنان در میان گذاشت. عربستان سعودی و برخی جناح‌های سیاسی – حاکمیتی حوزه خلیج فارس شدیدا نگران آن هستند که انتخابات آتی لبنان منجر به پیروزی حزب‌الله در پارلمان این کشور و متعاقبا تأثیرگذاری حزب‌الله در انتخابات ریاست‌جمهوری لبنان در آبان ماه آینده شود؛ بنابراین بازگشت غیرمنتظره و زود هنگام سفیر عربستان

به بیروت و ملاقات با رئیس‌جمهور لبنان ناشی از این نگاه عربستان به لبنان و فرصت‌یابی برای تأثیرگذاری در انتخابات و ممانعت از تحقق واقعی خواست مردم لبنان در انتخابات می‌تواند تلقی شود. ظاهرا حاکمان ریاض و دیگر شیوخ خلیج فارس در تلاش هستند که برقراری مجدد روابط دیپلماتیک و بازگشت سفرا به بیروت را نتیجه اقدامات نخست‌وزیر لبنان در صدور بیانیه اواخر اسفند ماه گذشته قلمداد کنند که در آن نجیب میقاتی تمایل دولت خود را برای برقراری مجدد روابط با شورای همکاری خلیج فارس ابراز و تصمیم قطعی لبنان در ممانعت از بهره‌برداری از سیستم مالی و شبکه بانکی این کشور در جهت خدشه‌دارکردن امنیت عربستان سعودی و دیگر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تأکید کرده است. ضمنا براساس منابع رسانه‌ای وابسته به سعودی نخست‌وزیر لبنان با ارسال پیامی به حزب‌الله خواستار به‌اصطلاح توقف فعالیت‌های سیاسی، نظامی، امنیتی و رسانه‌ای که حاکمیت برخی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را هدف دارد، شده است. بر پایه همین منابع رسانه‌ای، نجیب میقاتی در بیانیه اسفند ماه خود اطمینان خاطر داده بود که همه اقدامات لازم را برای جلوگیری از قاچاق مواد مخدر و به‌ویژه قرص‌های موسوم به «Captagon» به کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به عمل آورد. در پاسخ به بیانیه نخست‌وزیر لبنان، وزارت خارجه عربستان نیز با استقبال از این بیانیه خاطر‌نشان کرد که به‌این‌ترتیب لبنان فرصت خواهد یافت تا جایگاه خود در صحنه مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی را بازیابد؛ منابع نزدیک به دولت سعودی هدف اصلی هماهنگی و همکاری‌های ریاض – پاریس درخصوص اوضاع لبنان را تلاش برای ممانعت از افزایش نفوذ ایران در لبنان از طریق فعالیت‌های حزب‌الله در لبنان تلقی می‌کنند. درآستانه انتخابات پارلمانی، «ولید جنبلاط»، رئیس حزب سوسیالیست پیشرو و دروزی‌های لبنان، هفته گذشته در اظهارنظر رسمی در قبال تحولات پیش از انتخابات پارلمانی لبنان اعلام کرد که از «جبران باسیل» و «سلیمان فرنجیه» کاندیداهای مطرح برای ریاست‌جمهوری آینده لبنان حمایت نخواهد کرد و به‌این‌ترتیب بهای خود را برای وزن‌کشی در شرایط

پیچیده سیاسی لبنان در قبال سایر نیروهای سیاسی، گردآمده در دو گروه معارض «شتم و چهاردهم مارس» اعلام کرد. در شرایط جاری لبنان ظاهرا «جبران باسیل»، رئیس حزب «مبهن‌پرستی آزاد» لبنان که داماد آقای میشل عون، رئیس‌جمهور لبنان، نیز هست، به اتفاق «سلیمان فرنجیه» ازجمله کاندیدا‌های احتمالی و مورد حمایت حزب‌الله برای ریاست‌جمهوری آینده لبنان و جانشینی میشل عون مطرح هستند که در جریان مراسم افطاری ماه رمضان حزب‌الله که همه‌ساله در جنوب لبنان برپا می‌شود، حضور داشته و به تعبیری رسما رونمایی شدند. اظهارات ولید جنبلاط که هم‌زمان با بازگشت سفرای عربستان و دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس به لبنان ابراز شده، حکایت از آغاز فضای سیاسی پیش از انتخابات پارلمانی لبنان دارد که نه‌تنها هیچ‌گونه شباهتی با فضای مسالمت‌آمیز مورد نیاز کشور بحران‌زده لبنان ندارد؛ بلکه شروع دوران درگیری‌های سیاسی و شاید هم خونین گذشته‌های نه‌چندان دور این کشور را نیز تداعی می‌کند. ولید جنبلاط سمت‌وسوی حرکت سیاسی خود را برای انتخابات پارلمانی لبنان با هدف قراردادن سلاح حزب‌الله و تلاش برای خلع سلاح مسالمت‌آمیز این گروه مؤثر در تحولات لبنان اعلام کرده و از این منظر در چارچوب سیاست‌های عربستان سعودی برای سلطه بر لبنان قرار گرفته است. جنبلاط همچنین در مواضع خود به این موضوع محوری نیز اشاره می‌کند که برای مقابله و جلوگیری از به قدرت رسیدن جناح به‌اصطلاح طرفداران «محور سوری – ایرانی» در پارلمان لبنان باید به سمت تشکیل یک جناح تعادل‌بخش در روند پیشروی جناح «سوری – ایرانی» برای انتخابات ریاست‌جمهوری حرکت کرد. در هر حال و با وجود پیچیدگی‌های صحنه سیاسی داخلی لبنان و چگونگی مناسبات قدرت در این کشور، رژیم آل سعود به همراه برخی دیگر از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس تلاش می‌کنند که در آستانه انتخابات پارلمانی لبنان که منجر به انتخاب رئیس‌جمهور این کشور نیز خواهد شد، با همراهی و کمک‌های لجستیکی فرانسه جایگاه خود را در لبنان برای مقابله با آنچه به‌اصطلاح «هژمونی حزب‌الله – طرفدار ایران» نام نهاده‌اند، مجددا به دست آورند.

دیپلماسی چراغ خاموش تهران، دیپلماسی معکوس واشنگتن

۴۵روزه مذاکرات وین هستیم. از این منظر، روشن‌شدن موتور نشست بغداد به موازات خاموش‌شدن موتور نشست‌ها در وین گویای آن است که واشنگتن از طریق دیپلماسی معکوس سعی دارد با ترمیم روابط تهران – ریاض به تعدیل نگاه ایران در مذاکرات احیای برجامی برسد. این در حالی است که تا پیش از این، گزاره تحلیلی غالب از سایه سنگین نشست وین بر نشست بغداد حکایت داشت؛ خاصه آنکه اساسا نفس شکل‌گیری نشست بغداد به واسطه آغاز مذاکرات وین از فروردین سال گذشته و در واپسین ماه‌های حیات دولت دوازدهم بود. پیرو نکته یادشده، این نگاه حاکم بود که کشورهای حاشیه خلیج فارس تا زمان توافق در وین، احیای برجام و بازگشت ایران به تعهدات هسته‌ای و در نهایت رفع نگرانی در این خصوص (فعالیت‌های هسته‌ای ایران)، مذاکرات بغداد و دیگر تلاش‌های دیپلماتیک منطقه‌ای را کج‌دارومریز ادامه دهند. بنابراین تا پیش از

تعیین تکلیف برجام، کشورهای منطقه با محوریت عربستان، نه توان، نه اجازه و نه تمایلی به احیای روابط با ایران نداشتند. در این راستا، منطقی آن بود که با توقف، انسداد و شکست فعلی در مذاکرات وین، نشست بغداد نیز به حاشیه کشیده شود؛ اما واقعیت‌های عرصه سیاست خارجی نشان از این دارد که کاخ سفید چراغ سبز خود را به ریاض نشان داده است تا با نشست بغداد و استفاده از مهره عربستان، به توازن‌بخشی سیاسی در برابر تهران، ذیل نشست وین دست یابد. حال آنکه تا پیش از این، تحرکات عربستان سعودی در کنار اسرائیل، امارات، بحرین، مصر و…، تکه مکمل پازل تلاش جدی کنگره آمریکا برای عدم خروج سپاه از لیست گروه‌های تروریستی ایالات متحده موسوم به FTO و شکست مذاکرات وین بوده است. با این تفاسیر، ریاض نیز برخلاف نگاه غایی خود، اکنون در اقدامی مصلحتی به واسطه ازسرگیری نشست بغداد، سعی

در ریل‌گذاری دیپلماتیک با هدف کنترل تهران دارد؛ به‌ویژه که اگر تداوم توقف مذاکرات وین و تشدید اختلافات کنونی بین ایران و آمریکا در مسائل باقی‌مانده برجام از خروج سپاه از FTO گرفته تا انتقام و… به اتخاذ تصمیمات و رفتارهای رادیکالی از سوی تهران منجر شود، با توجه به آنچه گفته شد، ریاض اکنون در تلاش برای ایجاد تعادلی منطقی بین دیپلماسی چراغ‌خاموش تهران و دیپلماسی معکوس واشنگتن است که جمهوری اسلامی ایران به مهره غیرقابل‌کنترل بدل نشود. پس مطرح‌شدن پارامتری همچون تغییر رفتار عربستان در قبال ایران به واسطه تبعات جنگ یمن و مسائلی نظیر آن، اساسا محلی از اعراب ندارد؛ چراکه هیچ المانی در تحولات منطقه‌ای نمی‌تواند مؤیدی بر عقبگرد ریاض در برابر تهران باشد، مگر آنکه پیگیری مجدد نشست بغداد را سناریویی از جانب واشنگتن بدانیم که سعودی‌ها به ناچار آن را در دستور کار قرار داده‌اند.

The Longines Legend Diver Watch

Elegance is an attitude

لونژین
LONGINES

SARMAN CO.

1832 Dr. Shariati Ave. Next to Pol-E-Roomi Tehran IRAN

Tel.: +98 21 226.137.52